

MAM SZCZERĄWOLĘ, PEŁNIĘ SŁUŻBĘ

Propozycja programowa Głównej Kwatery ZHP
dla drużyn wędrowniczych

Warszawa, 2008-2009

Propozycja programowa Głównej Kwatery ZHP
dla drużyn harcerskich i starszoharcerskich

Warszawa, 2008-2009

pod redakcją

Marcina Binasiaka i Emilii Kulczyk

Autorzy:

phm. Gracja Bober, hm. Iwona Borczyńska-Balcerska, phm. Paweł Chmielewski,
hm. Elżbieta Czapara, hm. Stanisław Dubiel, hm. Tomasz Fliszkiewicz, phm. Anna
Książek, hm. Emilia Kulczyk, hm. Sylwia Lenkiewicz, hm. Adrian Łaskarzewski,
hm. Maciej Młynarczyk, pwd. Katarzyna Paszkowska, phm. Piotr Pieniak,
hm. Mariusz Przybyła, pwd. Arkadiusz Przybysz, hm. Agnieszka Rytel, hm. Ewa
Sidor, pwd. Sebastian Siębora, pwd. Paulina Sornat, hm. Jana Świnarska,
phm. Martyna Tochowicz, hm. Mateusz Żukowski

SPIS TREŚCI

- **NASZE WARTOŚCI**

- MAM SZCZERĄ WOLEĘ, OBIECUJĘ Propozycja dla gromad zuchowych

- MAM SZCZERĄ WOLEĘ, PRZYRZEKAM Propozycja dla drużyn harcerskich
i starszoharcerskich

- **MAM SZCZERĄ WOLEĘ, PEŁNIĘ SŁUŻBĘ Propozycja dla drużyn
wędrowniczych**

- RÓŻNE POMYSŁY NA PRACĘ Z PRAWEM HARCERSKIM

- NASZE PRAWA Konwencja o Prawach Dziecka

Tak już jest w życiu, że ceni się to, co jest trudne do zdobycia, szanuje się to, co wymaga dla siebie szacunku. My, które prowadzimy pracę harcerską, które ją znamy i rozumiemy, zdajemy sobie sprawę z tego, jak wiele warte, jak zasługujące na szacunek jest Harcerstwo.

Ale czy umiemy wymagać szacunku dla Harcerstwa od samych siebie, od naszych dziewcząt, od przyjaciół, od ludzi obojętnych, od przeciwników? Znamy dobrze wskazania naszego Prawa, choćby te najprostsze: punktualność, słowność, oszczędność... Czy dostatecznie duży wysiłek woli wkładamy w to, by wskazania te z kart papieru wchodziły w życie? W życie nasze, wewnątrz organizacji i w życie społeczeństwa?

Spóźniłam się czy ktoś się spóźnił na wyznaczony dzień, godzinę... To trudno, to drobiazg, wystarczy proste „przepraszam cię”. Ale kto przeprosi obrażoną zasadę harcerską? Podjęłam się, nie wykonałam – trudno, tak się złożyło, to nie ode mnie zależało. Ale kto naprawi uszkodzone zaufanie z naszego Prawa płynące?

Prawo mówi, przyrzeczenie trwa, pozdrowienie przypomina... Czyż to tylko puste słowa? Wzmocnijmy naszą sprężystość, naszą gotowość. Stawiajmy wymagania sobie i innym, wyciągajmy konsekwencje z naszego i innych postępowania, wychowujmy się wzajemnie. Szanujmy Harcerstwo i żądajmy dla niego szacunku.

E. Grodecka, „Nasze prawo, przyrzeczenie i pozdrowienie”

DRUHNO DRUŻYNOWA! DRUHU DRUŻYNOWY!

Na Tobie spoczywa szczególna odpowiedzialność – odpowiedzialność harcerskiego wychowawcy. Jesteś opiekunem i rzecznikiem spraw dzieci i młodzieży w życiu codziennym, rzecznikiem wychowania harcerskiego – świadomym wychowawcą.

Przed Tobą bardzo trudne zadanie: pomoc we wszechstronnym rozwoju, uczenie współpracy i wreszcie – sprawianie, by wartości zawarte w Prawie i Obietnicy Zucha, Prawie i Przrzeczeniu Harcerskim były drogowskazem w życiu Twoich podopiecznych.

Kiedy nosisz granatowy sznur na mundurze, pełnisz najważniejszą funkcję w naszej organizacji. To od Ciebie zależy, jakie będzie najmłodsze pokolenie, to Ty pokazujesz harcerzom ich prawa, uczysz demokracji, wskazujesz im ich możliwości.

Prawo Harcerskie, Prawa Dziecka – to prawa dotyczące wartości, które szczególnie musisz szanować. To przecież z Ciebie biorą przykład i Ciebie słuchają. Jesteś tym, kto wskazuje, jak w życiu postępować. Zgodnie z metodą harcerską – nie nakazujesz, ale pomagasz wejść na właściwą ścieżkę.

Oddajemy w Twoje ręce materiał, który ma za zadanie pomóc Ci w niełatwej pracy wychowawczej. Znajdziesz w nim wskazówki i pomysły pomagające w kształtowaniu młodych ludzi w Twojej gromadzie lub drużynie.

Dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do przygotowania propozycji programowej „Mam szczerą wolę”, jej autorom i redaktorom, a szczególnie hm. Adamowi Kocherowi, twórcy koncepcji programu dotyczącego harcerskich wartości, który jako zastępca naczelnika ZHP zainicjował i wspierał pracę nad tym materiałem.

*hm. Małgorzata Sinica
Naczelnik
Związku Harcerstwa Polskiego*

KOMENTARZ DO PRYZRZECZENIA I PRAWA HARCERSKIEGO

Mam szczerą wolę to znaczy dobrowolnie, bez niczyjego nakazu, bez żadnego przymusu, **całym życiem**, ze wszystkich sił mego ducha, z całego serca, wykorzystując wszystkie dane mi możliwości **pełnić służbę Bogu**, który stanowi uosobienie najwyższych ideałów, takich jak miłość, prawda, dobro, sprawiedliwość, wolność, piękno, przyjaźń i braterstwo, wiara, nadzieja. Ideały te łączą wszystkich ludzi dobrej woli, niezależnie od pochodzenia, narodowości, wyznania, wywodzą się z norm moralnych opartych na uniwersalnych, etycznych i kulturowych tradycjach chrześcijaństwa. Wyznawany przeze mnie system wartości kształtuję samodzielnie, podążając w kierunku wskazanym przez Prawo Harcerskie. Pragnę służyć **Polsce**, ojczyźnie moich przodków, o której honor, niepodległy byt, tradycje i kulturę walczyli czynem i słowem, którą otrzymałem w spadku jako bezcenną wartość mego pokolenia, którą z całym jej bogactwem duchowym i materialnym mam przekazać moim następcom. Stale poszerzam świat moich myśli i uczuć, wierny zasadzie, że więcej wiedzieć, to głębiej pokochać. Szanuję prawa innych państw i narodów.

Chcę nieść chętną pomoc bliźnim nie tylko wtedy, gdy o pomoc proszą, ale zawsze wtedy, gdy czujnym okiem dostrzegę, że na drodze mego życia stanął ktoś, kto potrzebuje pomocy, opieki, wsparcia, pocieszenia. Mam być **posłusznym Prawu Harcerskiemu**, chcę, by ono było zawsze wskazówką mego postępowania, by ono decydowało zawsze o zgodności moich myśli, słów i uczynków. Moje Przyrzeczenie nie jest przysięgą ani ślubowaniem. Przestrzeganie Prawa Harcerskiego jest sprawą mego honoru i źródłem radości, „wędrówką ku szczęściu”. Za wypełnienie Przyrzeczenia odpowiadam przed własnym sumieniem.

1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego, wrażliwym okiem spogląda na otaczający go świat, na potrzeby ludzi, na potrzeby środowiska, w którym żyje. Jest dobrym uczniem i pracuje rzetelnie. Jest gotów zawsze pełnić służbę innym, dawać z siebie wszystko, co dobre, nie żądając w zamian nic, za jedyną nagrodę uważa radość płynącą z dobrze spełnionych obowiązków. Obcy mu jest egoizm, postawa konsumpcyjna, wyznaje prymat wartości duchowych nad materialnymi.

2. **Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy** – to nakaz prawdomówności, wierności, zgodności słów i czynów z nakazami własnego sumienia, swym słowem i czynem harcerz zasługuje na zaufanie, dotrzymuje słowa, przywraca wiarę w solidność, rzetelność, spolegliwość, mówi, co myśli, robi, co mówi. Postawą i zachowaniem daje świadectwo o wartościach, jakie wnosi harcerstwo w życie młodzieży i społeczeństwa. Harcerz jest punktualny.

3. **Harcerz jest pożyteczny**, jego czyny zawsze służą społeczności, w której żyje. Naukę traktuje jako podstawę przyszłej służby Ojczyźnie i ludzkości. Praca zawodowa jest nie tylko źródłem jego utrzymania, ale przede wszystkim formą realizacji służby społecznej. Harcerz **niesie pomoc bliźnim chętnie i ofiarnie**, nie czeka aż go ktoś o pomoc i opiekę poprosi, lecz sam szuka okazji, by być pomocnym każdemu człowiekowi i każdej społeczności, którą spotyka na swej drodze.

4. **Harcerz w każdym widzi bliźniego**, każdemu służy pracą, pomocą, ujmuje się za każdym pokrzywdzonym, obca mu jest znieczulica i oziębłość w stosunkach między ludźmi. Przewycięża urazy i waśnie między ludźmi i między narodami, swą postawą daje wyraz uznania naturalnych praw człowieka. Sprzeciwia się przejawom nienawiści, nie poniża nikogo. Harcerz **za brata uważa każdego innego harcerza**, każdego skauta na całym świecie, każdego wiernego tym samym ideałom. Takie widzenie świata i ludzi prowadzi do poszanowania cudzych przekonań, do demokracji i tolerancji.

5. **Harcerz postępuje po rycersku**, traktuje życie jak wielką grę, w której ważna jest nie tylko wygrana, ale liczy się przede wszystkim to, jak się gra. Harcerstwo to czysta gra. Harcerz mimo negatywnych doświadczeń wierzy, że inni też grają czysto. Czysta, uczciwa, rycerska gra obowiązuje przede wszystkim wobec przeciwników. Harcerz wyciąga rękę do zgody. Harcerz jest dzielny, walczy z chamstwem, nietolerancją, przejawami brutalności. Jest uprzejmy i kulturalny, potrafi się odpowiednio zachować w każdej sytuacji. Harcerz dba o swój wygląd.

6. **Harcerz miłuje przyrodę**, nie niszczy jej, przeciwdziała jej dewastacji i **stara się ją poznać**, uczy się czytać „świętą księgę przyrody”, odczuwa silną więź z całą przyrodą. Ma świadomość, że jest jej częścią, zgłębia jej tajemnice, w niej szuka i odnajduje

równowagę ducha. Przeciwdziała zagrożeniom środowiska, których źródłem jest nie tylko cywilizacja przemysłowa, ale także bezmyślność, lenistwo, brak wyobraźni, nieświadomość skutków naszych działań i zaniedbań. Dbą o bogactwa naturalne, o piękno krajobrazu.

7. Harcerz jest karny, karnością opartą na rozumnym posłuszeństwie, wynikającą z dobrowolnego wyboru drogi i celu, wyboru dającego poczucie wolności. Harcerz jest **posłuszny rodzicom**, wierny rodzinnej tradycji, która współtworzy tradycję Ojczyzny. Jest posłuszny **wszystkim swoim przełożonym**, którzy prowadzą go do wspólnie realizowanego celu – przez służbę Bogu, Polsce i bliźnim. Karność staje się źródłem poszukiwania i uznawania autorytetów w życiu społecznym.

8. Harcerz jest zawsze pogodny, idzie między ludzi z otwartym spojrzeniem płynącym z pogody ducha. Harcerz panuje nad swoimi emocjami i nerwami. Jest optymistą, ma poczucie humoru. Pomaga innym przezwyciężyć apatię, smutek, zniechęcenie, obojętność. Cieszy się radością innych.

9. Harcerz jest oszczędny, nie skąpy, ale gospodarny, nie marnuje czasu, nie marnuje życia, pracuje skutecznie. Harcerz jest **ofiarny** w niesieniu pomocy innym, hojny w uczynności. Przywiązuje szczególne znaczenie do bezinteresownej działalności społecznej. Przewycięża marnotrawstwo materiałów i darów przyrody, pieniędzy i pracy.

10. Harcerz jest oszczędny w myśli, w mowie i uczynkach, najpierw myśli, potem mówi, dba o czystość i piękno języka. Sprawy płci traktuje poważnie i odpowiedzialnie. Harcerz dba o zdrowie, **nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych**, nie ulega nałogom, nie próbuje używania narkotyków, pomaga innym w zwalczaniu nałogów. Abstynencję traktuje jako ważny element troski o zdrowie, hart ducha, opanowanie słabości charakteru.

hm. Stefan Mirowski, styczeń 1996 r.

UCHWAŁA NR 25/XXXV RADY NACZELNEJ ZHP Z DNIA 15 LISTOPADA 2008 R.
W SPRAWIE KOMENTARZA DO PRAWA HARCERSKIEGO

Na podstawie uchwały XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie wniosków szczegółowych Rada Naczelna ZHP uchwała komentarz do Prawa Harcerskiego.

Główna Kwatera ZHP oraz harcerskie komendy są zobowiązane do upowszechnienia komentarza wśród członków ZHP.

Komentarz do Prawa Harcerskiego stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

W mocy pozostaje komentarz do Prawa Harcerskiego autorstwa hm. Stefana Mirowskiego zawarty w Podstawach wychowawczych ZHP uchwalonych przez XXXIII Zjazd ZHP.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Związku Harcerstwa Polskiego
hm. Adam Massalski

KOMENTARZ DO PRAWA HARCERSKIEGO

Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.

Całym życiem, nie tylko na zbiórce, rajdzie i obozie, harcerz stara się przestrzegać Prawa Harcerskiego. Wszystkie swoje obowiązki wykonuje jak najlepiej potrafi. Jest dobrym Polakiem – pilnym uczniem, aktywnym młodym obywatelem. Jest także dobrym synem lub córką, dobrym kolegą i przyjacielem. Inni zawsze mogą na niego liczyć. Wie, jak zgodnie ze swoją religią może służyć Bogu. Jest harcerzem, aby się rozwijać i być coraz lepszym człowiekiem.

Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.

To znaczy, że jeśli harcerz coś obieca, to na pewno spełni swoją obietnicę, jeśli mówi o czymś, to można mu wierzyć.

Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.

Harcerz poproszony o pomoc – na pewno nie odmówi, bo na harcerza zawsze można liczyć. Ale harcerz nie czeka, aż ktoś zwróci się do niego o pomoc – sam dostrzega ludzi, którzy potrzebują jego pomocy, miejsca, gdzie może być przydatny.

Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.

Dla harcerza każdy człowiek jest ważny. Harcerz nie przechodzi obojętnie obok tych, którym dzieje się krzywda, jest wrażliwy na problemy innych. W kontaktach międzyludzkich jest otwarty i tolerancyjny, stara się zrozumieć każdego człowieka, odnaleźć w nim to, co wartościowe. Potrafi zdobyć prawdziwych przyjaciół. Do harcerza, jak do kogoś z najbliższej rodziny, w każdej sprawie może zwrócić się każdy inny harcerz i każdy skaut, wiedząc, że znajdzie w nim niezawodnego przyjaciela, któremu zawsze można zaufać.

Harcerz postępuje po rycersku.

Harcerz ma poczucie własnej godności i szanuje godność innych ludzi. Ma zasady życiowe, którymi się kieruje, dąży do celu, zawsze przestrzegając obowiązujących reguł. Nie boi się przeciwstawiać nieuczciwości, nietolerancji i przemocy. Swym postępowaniem dowodzi, że warto być człowiekiem uczciwym, kulturalnym i honorowym.

Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.

Harcerz żyje blisko natury, dlatego chce ją jak najlepiej poznać i dobrze zrozumieć. Żyje w zgodzie z przyrodą, w sposób jak najbardziej dla niej przyjazny. Jest dla kolegów i rodziny wzorem, jak w codziennym życiu chronić środowisko naturalne – oszczędza wodę i energię elektryczną, segreguje odpady.

Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.

Harcerz ma zaufanie do swoich rodziców i przełożonych, wie, że chcą dla niego jak najlepiej, dlatego sumiennie wykonuje powierzone przez nich obowiązki. Szanuje ich, dlatego jest z nimi szczery – potrafi wyrazić swoją opinię, gdy myśli inaczej. Harcerz jest zawsze pogodny. Harcerza można poznać po tym, że to, co robi, sprawia mu radość. Jest pozytywnie nastawiony do ludzi. Swoją radością i poczuciem humoru potrafi pomóc innym. Nawet w trudnych sytuacjach umie zachować optymizm, aby łatwiej poradzić sobie z problemami.

Harcerz jest oszczędny i ofiarny.

Harcerz potrafi mądrze gospodarować pieniędzmi i wszystkim, co posiada. Szanuje pracę innych ludzi. Odpowiedzialnie korzysta z tego, co jest wspólne w domu, szkole i drużynie. Potrafi dzielić się z innymi tym, co ma – nie tylko przedmiotami, ale również swoim czasem, umiejętnościami.

Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.

Harcerz myśli, mówi i postępuje tak, aby zasłużyć na miano kulturalnego człowieka, dobrego ucznia i kolegi. Nie życzy innym źle, nie mówi o innych źle, jest wobec innych uczciwy. Harcerz chce być silny i zdrowy, dlatego dba o higienę, właściwie się odżywia, wie, jak szkodliwe dla zdrowia jest picie alkoholu, palenie papierosów i próbowanie narkotyków. Chce być sprawny, dlatego potrafi mądrze dzielić czas na korzystanie z telewizji i komputera oraz ruch na świeżym powietrzu.

Prawo Harcerskie jest dla każdego wędrownika fundamentem ideowym i drogowskazem na życiowej drodze. Wartości zawarte w tym kanonie przyjmuje on ze świadomości stawianych mu wymagań, starając się dążyć do ideału. Wędrownik świadomie akceptuje harcerski styl życia. (...) Prawo Harcerskie wędrownik przyjmuje z pełnym zrozumieniem i akceptacją. Prawo to nie zostało mu narzucone – to on zdecydował się na jego przyjęcie. Wartości w nim zawarte wędrownik akceptuje w wyniku zrozumienia zawartych w nim idei i przyjęcia ich za własne. Prawo Harcerskie powinno być obecne w pracy każdego zespołu wędrowniczego.

Wędrowniczki i wędrownicy. Zarys metodyki

Kiedy skauting i harcerstwo stawiały pierwsze kroki, traktowane były jak ciekawy eksperyment wychowawczy. Dziś harcerstwo swoją metodą wychowawczą kształtuje kolejne pokolenia harcerzy. Przygoda harcerska to przede wszystkim odkrywanie nowych światów – odległych od nas na wyciągnięcie ręki i bardzo dalekich. To kilometry przemierzone z przyjaciółmi na szlaku. Czasem siadając przy ogniu wędrowniczej watry, zastanawiamy się, jak to jest, że stając się harcerzami, przechodzimy metamorfozę. W jej rezultacie już nie patrzymy na świat tak samo, jak inni. To właśnie harcerska postawa wyróżnia nas spośród innych młodych ludzi, to właśnie fakt, że kiedyś wypowiedzieliśmy słowa roty Przyrzeczenia Harcerskiego, powoduje, iż nasze rozumienie świata wyznacza Prawo Harcerskie Wędrownicy rozmawiają o wszystkim i ze wszystkimi. Podczas dyskusji ścierają się nasze poglądy i kształtują postawy. Uczymy się szacunku dla innych. Otwarta i szczerą rozmowa na ważne tematy daje nam możliwość poznania stanowisk i zrozumienia motywacji innych, ułatwia wspólną pracę nad tym, co niedoskonałe i rozwój tego, co dobre. Wędrowniczym zwyczajem w ramach propozycji programowej nie przekazujemy gotowych rozwiązań, a jedynie materiał do dalszej pracy, który ma być inspiracją do działania – zgodnego z Prawem Harcerskim.

WARTOŚCI W WĘDROWNICZYM DZIAŁANIU

Wartości zawarte w Prawie Harcerskim są uniwersalne i wpisane w nasze codzienne wędrownicze działania. Wystarczy jedynie odnaleźć analogię pomiędzy nimi a naszą służbą. Poniżej prezentujemy tabelę – prosty sposób na odnalezienie tych punktów wspólnych. W tabeli znalazły się wartości zawarte są w poszczególnych punktach Prawa, obok nich – propozycje zadań wynikających z programów znaków służb, idei i programów stopni harcerza orlego (harcerki orlej) i harcerza Rzeczypospolitej (harcerki Rzeczypospolitej), fragmenty Podstaw wychowawczych ZHP oraz dodatkowe wskazówki. Pamiętajcie, że programy znaków służb wynikają z Programu harcerstwa starszego, z którego wypływają kierunki pracy wędrowniczej (rozwój intelektualny i duchowy, otwarcie na świat, ekologia, zdrowie i kultura fizyczna, samodzielność ekonomiczna młodzieży, zaangażowanie na rzecz wspólnoty lokalnej). To właśnie te kierunki powinny wyznaczyć wam dalszą drogę. Pamiętajcie, że do wędrownictwa nie ma drogi, to ono jest drogą...

WARTOŚCI

ZNAKI SŁUŻB, STOPNIE HO i HR,
PODSTAWY WYCHOWAWCZE ZHP

Harcerz sumiennie wypełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.

OBYWIAZEK – to, co ktoś musi zrobić, do czego powinien poczuwać się ze względów moralnych, prawnych, społecznych itd., do czego ktoś jest zobowiązany.	Znak służby społeczności lokalnej – zorganizujcie zbiórkę, na której poznacie Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, dowiedcie się, jakie macie prawa i obowiązki obywatelskie.
OBYWIAZKOWO – z powodu silnej potrzeby wewnętrznej, bez względu na cokolwiek, bezwarunkowo, bezwzględnie.	Znak służby społeczności lokalnej – przygotujcie się do czynnego udziału w wyborach samorządowych.
OBYWIAZKOWY – dobrze wypełniający swoje obowiązki.	Idea stopnia harcerza Rzeczypospolitej – swoją postawą i postępowaniem prezentujecie harcerski styl życia.
PRYZRZECZENIE – to, co się przyrzekało, treść tego wyrażona słowami, obietnica, zapewnienie, przysięga, ślubowanie.	Idea stopnia hR – mam własny system wartości wynikający z Prawa Harcerskiego. Kieruję się nim we wszystkich aspektach swojego życia.
SKRUPULATNY – taki, który wykonuje wszystko bardzo dokładnie.	Harcerz orli – samodzielnie planuję swój czas, znam podstawowe zasady dobrego planowania czasu.
SŁUŻBA – poświęcenie się ja kiejś sprawie. Działanie dla dobra wspólnego, dla jakiejś idei, postanictwo.	Znak służby turystyce – nawiążcie współpracę z Państwową Służbą Ochrony Zabytków.

Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.

DOKŁADNOŚĆ – staranność, precyzja wykonania, bycie dokładnym.	Harcerz orli – Samodzielnie planuję swój czas. Znam podstawowe zasady dobrego planowania czasu.
LOJALNOŚĆ – uczciwość, wierność, oddanie wobec kogoś.	<p>Podając się realizacji jakiegokolwiek zadania (czy to z prób na stopnie, czy podczas zdobywania znaków służb), wędrownicy muszą wiedzieć, że obdarzasz ich zaufaniem. Wtedy mają poczucie, że nie mogą cię zawieść. Ty – drużynowy – stawiasz im wysoką poprzeczkę, dajesz im do zrozumienia, że wierzysz w ich solidność i rzetelność. Tylko obdarzając ich zaufaniem i wiarą w ich umiejętności, zmotywujesz ich do uczciwej, ciężkiej pracy. Pamiętaj jednak, że obowiązuje tu obustronna lojalność – oni będą oddani tobie, tylko gdy o samo otrzymają od ciebie.</p>
PRAWDOMÓWNY – taki, który mówi prawdę, nie kłamie.	
RZETELNY – dokładnie wykonujący swoją pracę, wypełniający wzięte na siebie obowiązki, sumienny, uczciwy, słowny, solidny, godny zaufania.	
SŁOWNY – taki, który dotrzymuje danego słowa.	
SOLIDNY – taki, który jest uczciwy, rzetelny, którego można obdarzyć zaufaniem, sumienny, porządny, prawy.	
UCZCIWOŚĆ – godne zachowanie, bycie uczciwym, wynikająca z poczucia obowiązku szczerść, prawdomówność, sumienność, przyzwoitość.	
UCZCIWY – taki, który ze względu na poczucie obowiązku jest prawdomówny, szczerzy.	
WIERNOŚĆ – bycie wiernym, lojalnym wobec kogoś, dochowywanie wiary komuś, czemuś bez względu na okoliczności.	
ZAUFANIE – wiara w to, że komuś można ufać, że ktoś nigdy nie zawiedzie, nie zdradzi.	

Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.

POMOCNY – taki, który ułatwia coś, wspiera, pomaga komuś w czymś.	Znak służby przyjaźni – odnajdźcie w swoim otoczeniu i udzielcie pomocy osobom potrzebującym szczególnej troski i opieki.
POŻYTECZNOŚĆ – właściwość tego, co jest pożyteczne, bycie pożytecznym, przydatność.	Znak służby przyjaźni – pełnijcie rolę gospodarzy (opiekunów) drużyny skautowej lub innych gości zagranicznych podczas kursów, zlotów i innych przedsięwzięć.
POŻYTECZNY – taki, który przynosi korzyść, pożytek, który można wykorzystać, zastosować z pożytkiem, także taki, z którego działalności wynika (ogólny) pożytek.	<p>Znak służby turystyce – uporządkujcie, oznakujcie lub konserwujcie trasy turystyczne, opracujcie przewodniki, popularyzujcie różne formy wędrówki.</p> <p>Znak służby zdrowiu – zostańcie honorowymi krwiodawcami.</p>

PRZYDATNY – taki, który może się przydać komuś do czegoś, znajdujący zastosowanie w czymś.	Znak służby przyjaźni – nawiąźcie współpracę drużyny z wybraną organizacją społeczną lub instytucją, podejmijcie wspólnie ważne dla całej społeczności działania. Znak służby zdrowiu – pracujcie jako wolontariusze w pogotowiu ratunkowym, domach spokojnej starości, ośrodkach pomocy społecznej.
--	---

Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.

BRATERSTWO – ogół serdecznych uczuć wynikających ze szczerości i braku wychowania (wychowanie – dbanie wyłącznie o własny interes, kierowanie się chęcią wyciągania ze wszystkiego osobistych korzyści).	Braterstwo – jako filar harcerskiego systemu wychowawczego – wpisane jest w codzienne wędrowanie. Realizując zadania, np. w ramach zdobywania znaków służb, nauczysz wędrowników okazywania serdeczności i życzliwości.
PRZYJAŹŃ – więź między osobami cechująca się wzajemną życzliwością, szczerością, zaufaniem, wzajemną pomocą.	Znak służby przyjaźni – nawiąźcie współpracę, zaprzyjaźnijcie się ze skautami z innych krajów, szukajcie wśród nich partnerów dla swojej drużyny.
SZCZERY – taki, który zawsze mówi prawdę, nie oszukuje, nie ukrywa swych zamiarów, jest wiarygodny.	Motywuując swoich wędrowników do rozwoju, zdobywania stopni, realizacji zadań znaków służb – pamiętaj, abyś sam dawał dowód szczerzej i wiarygodnej postawy. Nic tak nie motywuje, jak przykład własny instruktora .
WIARYGODNY – godny zaufania, nie budzący wątpliwości, prawdziwy, pewny, autentyczny.	
ŻYCHLIWOŚĆ – życzliwy stosunek względem kogoś, przychylne, przyjazne nastawienie.	Znak służby przyjaźni – nawiąźcie współpracę i kontakt z drużynami harcerskimi poza granicami kraju.

Harcerz postępuje po rycersku.

DZIELNOŚĆ – wytrwałość, odporność psychiczna, umiejętność radzenia sobie w każdej sytuacji, zaradność.	Idea stopnia harcerza orlego – podejmuję wyzwania.
ODWAGA – zdolność zapanowania nad strachem, obawą i zrobienia czegoś niebezpiecznego lub trudnego.	
ROZWAGA – cecha czyjegoś usposobienia, polegająca na zastanawianiu się, namyślaniu się przed podjęciem działania.	Przydzielając członkom drużyny zadania, pamiętaj, aby kierować się rozwagą. Tego samego ucz wędrowników. Wspólnie przemyślcie, czy zadania, których chcecie się podjąć, np. w ramach realizacji służby na rzecz innych, są przydatne i realne.
SPRAWIEDLIWOŚĆ – prawość w postępowaniu, w odniesieniu się do otaczającej rzeczywistości, w osądzaniu, uczciwość.	Podstawy wychowawcze ZHP – człowiek ukształtowany przez dzisiejsze harcerstwo powinien być prawy i uczciwy, żyć w zgodzie z zasadami (wynikającymi z wartości uniwersalnych, społecznych, Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego, wyznawanej religii), czyli być człowiekiem o ukształtowanym, uporządkowanym i stabilnym systemie wartości, umiejącym odróżnić dobro od zła.

<p>UPRZEJMOŚĆ – postawa cechująca się życzliwością, grzecznością, przyjaznym stosunkiem do ludzi.</p>	<p>Podstawy wychowawcze ZHP: człowiek ukształtowany przez dzisiejsze harcerstwo powinien być otwarty i ra dorny, pozytywnie podchodzić do siebie, do drugiego człowieka, do świata. Taki człowiek nie wznosi barier, tylko buduje mosty. Ma zaufanie do ludzi. Umie słuchać, jest wrażliwy na piękno i na drugiego człowieka, umie i chce się uczyć się od innych. Jest otwarty na różne problemy, zagadnienia. Wprowadza w czyn ideę braterstwa.</p>
<p>ZARADNY – taki, który umie radzić sobie w życiu, przedsiębiorczy, obrotny, pomysłowy, sprytny.</p>	<p>Podstawy wychowawcze ZHP – Związek Harcerstwa Polskiego wychowuje prawych, aktywnych i odpowiedzialnych obywateli – aktywnych, czyli takich, którzy kreują swoje życie, wykazują się aktywnością w podejmowaniu odpowiedzialności za siebie i innych, nie boją się wyzwani i trudnych decyzji, od których w obecnej rzeczywistości często się ucieka.</p>

Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.

<p>EKOLOGIA – ochrona środowiska naturalnego.</p>	<p>Znak służby turystyce – weźcie udział w inwentaryzacji obiektów przyrody, podejmijcie nad nimi stałą opiekę.</p>
<p>MIEOŚNIK – osoba pasjonująca się czymś.</p>	<p>Harcerz orli – znajdź dziedzinę, w której zechcesz osiągnąć mistrzostwo.</p>
<p>PRZYRODA – ogół rzeczy i zjawisk wszechświata rodzących się, powstających samodzielnie, bez udziału człowieka, natura.</p>	<p>Znak służby przyrodzie – nawiąźcie współpracę z dyrekcją Parku Narodowego, wykonując zlecone przez nią prace, podejmując się organizacji patroli przedwpożarowych i porządkowych.</p>

Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim s swoim przełożonym.

<p>DYSCYPLINA – podporządkowanie przepisom, zasadom, regułom postępowania, obowiązującym w danej społeczności, organizacji, instytucji itp., stan będący rezultatem takiego podporządkowania.</p>	<p>Podstawy wychowawcze ZHP – Efektywnie wspierać może jedynie organizacja rzetelnie do tego przygotowana (...). Organizacja wyraziła, z kompetentną i ideową kadrą. Kadra, która chce i może stać się dla młodego człowieka autorytetem, przewodnikiem, przyjacielem. Wspieramy drugiego człowieka, czyli pomagamy mu, wskazujemy, umożliwiamy – jednakże wybór drogi i stylu życia należą do tego, kogo prowadzimy harcerską ścieżką. W ten sposób uczymy samodzielności i zachęcamy młodego człowieka do brania odpowiedzialności za własne decyzje, działania, własny rozwój. Naszymi działaniami nie konkurujemy z rodzicami i rodziną. Rodziców traktujemy jako pierwszych, najważniejszych wychowawców.</p>
<p>KARNOŚĆ – postawa charakteryzująca się posłuszeństwem, zdyscyplinowaniem, podporządkowaniem przepisom.</p>	
<p>POSŁUSZNY – wykonujący bez oporu czyjeś polecenia, rozkazy, realizujący czyjąś wolę, stosujący się w działaniu do jakichś przepisów, karny, uległy, pokorny.</p>	
<p>PRZEŁOŻONY – osoba będąca czymś zwierzchnikiem.</p>	

Harcerz jest zawsze pogodny.	
CHARAKTER – zespół właściwych danej osobie lub grupie osób cech psychicznych, wyrażających się w typowych, przewidywalnych dla niej formach postępowania, sposobie bycia, usposobieniu i postawie.	<p>Podstawy wychowawcze ZHP – człowiek kształtowany przez dzisiejsze harcerstwo powinien być człowiekiem otwartym i radosnym, pozytywnie podchodzącym do siebie, do drugiego człowieka, do świata. Nie wznosi barier, tylko buduje mosty. Ma zaufanie do ludzi. Umie słuchać, jest wrażliwy na piękno i na drugiego człowieka, umie i chce się uczyć się od innych. Jest otwarty na różne problemy, zagadnienia. Wprowadza w czyn ideę braterstwa. Jest obywatelem świata – ma horyzonty szersze niż granice kraju czy kultur, szanuje innych ludzi i ich odmienność.</p>
DUCH – temperament, usposobienie człowieka.	
OPTYMIZM – postawa wyrażająca się dostrzeganiem pozytywnych stron życia, wiarą w pomyślny rozwój wydarzeń.	
POGODA – wewnętrzna harmonia, równowaga ducha.	
POGODNY – wyróżniający się pogodą ducha.	
RADOSNY – okazujący, wyrażający, wywołujący radość, uciechę, zadowolenie.	
TEMPERAMENT – zespół cech psychicznych człowieka, wyrażających się w jakości, szybkości i trwałości reakcji uczuciowych na bodźce.	
ZACHOWANIE – sposób reagowania na coś, sposób bycia, postępowania w określonej sytuacji.	
Harcerz jest oszczędny i ofiarny.	
GOSPODARNOŚĆ – umiejętność racjonalnego, oszczędnego gospodarowania.	Znak służby gospodarce – upowszechniajcie wiedzę na temat efektywnego gospodarowania majątkiem i działalności gospodarczej.
OFIARNOŚĆ – gotowość do oddawania czegoś w ofierze, do poświęcania się.	<p>Znak służby dziecku – podejmijcie próbę pomocy dzieciom w trudnej sytuacji materialnej, np. pozyskując dla nich przybory szkolne, ubranie, organizując kolonie.</p> <p>Znak służby dziecku – zorganizujcie w swoim środowisku akcje związane z międzynarodowymi i ogólnopolskimi działaniami na rzecz pomocy dzieciom (np. Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy).</p>
OSZCZĘDNY – o człowieku: taki, który z umiarem korzysta z tego, co posiada, zwłaszcza z pieniędzy.	<p>Znak służby gospodarce – popularyzujcie w drużynie, hufcu, szkole wiedzę o formach oszczędzania pieniędzy.</p> <p>Znak służby gospodarce – przedwzrostujcie marnotrawstwo, opiekując się własnością społeczną, chroniąc ją przed zniszczeniem, czuwając nad jej właściwym użytkowaniem, naprawiając, a także wskazując zniszczenia lub akty wandalizmu odpowiednim instytucjom.</p>

<p>POŚWIĘCAĆ SIĘ (POŚWIĘCIĆ SIĘ) – podporządkować się komuś lub czemuś, czynić coś z całkowitym oddaniem.</p> <p>POŚWIĘCENIE – czyn ofiarny pełen bohaterstwa, ofiara, skłonność do wyrzeczeń, do ponoszenia ofiar.</p>	<p>Podstawy wychowawcze ZHP – człowiek ukształtowany przez dzisiejsze harcerstwo ustala właściwe priorytety, jest świadomy swoich możliwości i przekłada je na pełnienie różnych ról. Wciela w czyn ideę służby.</p>
<p>Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach, nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.</p>	
<p>TAKT – umiejętność zachowania się, postępowania z wyzudem, z umiarem – stosownie do okoliczności i zgodnie z wymogami przyzwoitości.</p> <p>OGŁADA – umiejętność odpowiedniego zachowania się wśród innych ludzi, dobre wychowanie.</p> <p>PRYZWITOŚĆ – zachowywanie, przestrzeganie norm moralnych, dobrych obyczajów.</p> <p>KULTURA OSOBISTA – obycie towarzyskie, ogląda, takt.</p>	<p>Podstawy wychowawcze ZHP – człowiek ukształtowany przez dzisiejsze harcerstwo powinien umieć pracować w zespole, podejmować wyzwania, inicjować działania, realizować cele, wykazywać się chęcią działania. Cechuje go wysoka kultura osobista, dbałość o jakość życia.</p>
<p>MORALNOŚĆ – obowiązujący w danym społeczeństwie, środowisku ogół norm wznaczonych jako właściwe sposoby zachowania, postępowania, oceniania jakichś wydarzeń, zjawisk itp., postępowanie zgodnie z tymi normami.</p>	<p>Znak służby kulturze – przeprowadźcie wędrówki intelektualne śladami: filozofów, artystów, polityków, wybitnych postaci historycznych.</p>
<p>ODPOWIEDZIALNOŚĆ – konieczność ponoszenia konsekwencji swojego lub czyjś postępowania, zachowania, wynikająca z przekonania wewnętrznego lub nakazu prawnego, świadomość tej konieczności.</p>	<p>Podstawy wychowawcze ZHP – człowiek ukształtowany przez dzisiejsze harcerstwo powinien być człowiekiem odpowiedzialnym – za siebie, za rzetelne wykonywanie obowiązków, za własne decyzje, które podejmuje w sposób świadomy. Bierze odpowiedzialność za każde dane słowo. W sposób odpowiedzialny podchodzi do życia i współtworzy wspólnoty.</p>
<p>SPRAWNOŚĆ – gotowość, zdolność organizmu ludzkiego do podejmowania i wykonywania zadań, czynności wymagających zręczności fizycznej lub umysłowej.</p>	<p>Znak służby turystyce – uprawiajcie turystykę kwalifikowaną, zdobywajcie odznaki turystyczne (np. OTP, GOT) oraz krajoznawcze miasta, regionu, Polski.</p>
<p>WSTRZEMIĘZLIWOŚĆ – powściągliwość w czymś, powstrzymywanie się od czegoś.</p>	<p>Znak służby zdrowiu – zorganizujcie dla kolegów spotkania dyskusyjne, na których próbujecie odpowiedzieć na pytanie, dlaczego młodzi ludzie sięgają po alkohol i narkotyki, jakie zagrożenia niesie ze sobą niktynizm. Starajcie się pokazać społeczne skutki tych zjawisk (choroby społeczne, rozbite rodziny, przestępczość).</p>
<p>WYCHOWANIE – świadome działania mające na celu ukształtowanie osoby wychowywanej pod względem fizycznym, moralnym i umysłowym oraz przygotowanie jej do życia w społeczeństwie.</p>	<p>Harcerz Rzeczypospolitej – dba o zdrowie i kondycję fizyczną. Rozwija swoją osobowość przez udział w różnych formach życia duchowego i kulturalnego.</p>

KUŹNICA

Kuźnica jest formą dyskusji polegającą na wygłaszaniu przez uczestników własnych przemyśleń (opinii) na tematy (pytania) podsuwane przez prowadzącego.

ZASADY ODBYWANIA KUŹNICY

Podczas tej formy nie występuje dialog, dyskusja, rozmowa. Każdy ma prawo wyrazić swoje zdanie, dotyczące tematu kuźnicy, ale nikt podczas jej trwania nie może tego oceniać. Kolejne wypowiedzi nie nawiązują do słów poprzedników. Prowadzący nie dokonuje podsumowania i nie ocenia, kuźnicę może zakończyć wcześniej przygotowanym i stosownym do tematu cytatem, piosenką itp. Każdy sam „wykuwa” swoje zdanie na temat poruszany podczas kuźnicy. Warto zadbać o otoczenie, w jakim odbywa się kuźnica, by wywoływało odświętny nastrój, sprzyjający skupieniu i przemyśleniom (odpowiednia scenografia – ognisko, świeczkowisko) i oprawę muzyczną. Dobrze przygotowaną kuźnicę prowadzący powinien rozpocząć odpowiednio dobranym wprowadzeniem do tematu. Wcześniej trzeba zapoznać uczestników kuźnicy z zasadami tej formy dyskusji. Poszczególne tematy poruszane podczas kuźnicy może zaczynać i kończyć dźwięk dzwoneczka lub inny sygnał. W przygotowaniu kuźnicy na temat poszczególnych punktów Prawa Harcerskiego pomogą poniższe pytania. Przygotowując się do takiej kuźnicy, można również sięgnąć do komentarzy i artykułów dotyczących tego zagadnienia.

1. HARCERZ SUMIENNIE SPEŁNIA SWOJE OBOWIĄZKI WYNIKAJĄCE Z PRYZRZECZENIA HARCERSKIEGO

Kim jest wędrownik? Czy wystarczy nałożyć wędrowniczy naramiennik, żeby być wędrownikiem? Jakie obowiązki stawia przed wędrownikami Prawo Harcerskie? Co w XXI w. oznacza dla wędrownika obowiązek służby Polsce? Jak dziś rozumieć służbę Bogu? Czy sumienne wypełnianie obowiązków harcerskich może mieć negatywne konsekwencje? Czy sumienne wypełnianie obowiązków harcerskich może nas rozwijać? Czy 1. punkt Prawa Harcerskiego jest dziś w pełni aktualny?

2. NA SŁOWIE HARCERZA POLEGAJ JAK NA ZAWISZY

Co to znaczy mieć do kogoś zaufanie? Na kim możesz w życiu polegać? Czy zawsze warto mówić to, co się myśli? Co dzieje się, kiedy mówisz jedno, a robisz co innego? Jeśli twoja postawa różni się od tego, do czego zobowiązałeś się, składając Przyrzeczenie, jakie są tego konsekwencje? Jak w codziennym życiu możesz realizować nakaz 2. punktu Prawa Harcerskiego? Czy 2. punkt Prawa Harcerskiego jest anachronizmem?

3. HARCERZ JEST POŻYTECZNY I NIESIE POMOC BLIŹNIM

Co różni wędrownika od zucha, harcerza i harcerza starszego? Czy tylko wiek? Co to znaczy: służyć innym? Dlaczego przede wszystkim od wędrowników wymaga się, by pełnili służbę? Czy poprzez niesienie pomocy innym możemy pracować nad sobą? Czy za pełnioną służbę wędrownik ma prawo oczekiwać wynagrodzenia? Czy niesienie pomocy innym może mieć negatywne konsekwencje? Służba to styl życia – jak rozumiesz to stwierdzenie? Czy się z nim zgadzasz? Czy nakaz 3. punktu Prawa Harcerskiego powinno się zmienić?

4. HARCERZ W KAŻDYM WIDZI BLIŹNIEGO, A ZA BRATA UWAŻA KAŻDEGO INNEGO HARCERZA

Czy widzieć w każdym bliźniego znaczy to samo, co być tolerancyjnym? Czy być tolerancyjnym znaczy to samo, co akceptować każdego takim, jaki jest? Co to znaczy widzieć w każdym bliźniego? Jakich cech wymaga postawa określona w 4. punkcie Prawa Harcerskiego? Czy dostrzegasz w swoim otoczeniu przejawy braku tolerancji? Czy twój indywidualny sprzeciw wobec przejawów nienawiści, rasizmu czy ksenofobii ma społeczne znaczenie? Czy harcerz znaczy to samo co skaut? Czy nakaz 4. punktu Prawa Harcerskiego jest dziś szczególnie ważny, czy przeciwnie: stracił na wartości?

5. HARCERZ POSTĘPUJE PO RYCERSKU

Jak wytłumaczysz komuś spoza harcerstwa, co to znaczy postępować po rycersku? Czy rycerska postawa jest dziś ceniona czy wyśmiewana? Jak powinniśmy realizować

5. punkt Prawa Harcerskiego, by uniknąć negatywnego stereotypu harcerza przeprowadzającego babcię przez ulicę? Czy łatwo jest przyznać się do błędu, wyciągnąć rękę do zgody? Jak w codziennym życiu realizujesz 5. Punkt Prawa Harcerskiego? Czy nierycerską postawę mogą usprawiedliwić negatywne doświadczenia lub doznana krzywda? Czy zgadzasz się z nakazem i sformułowaniem 5. punktu Prawa Harcerskiego?

6. HARCERZ MIŁUJE PRZYRODĘ I STARA SIĘ JĄ POZNAĆ

Czy człowiek panuje nad przyrodą czy jest tylko jej elementem? Czy w dobie cywilizacji przemysłowej możliwe jest życie w zgodzie z naturą? Co daje ci kontakt z przyrodą? Czego uczy nas przyroda? Czy nakaz miłowania przyrody słusznie znalazł się wśród dziesięciu punktów Prawa Harcerskiego? Czy jest równie ważny jak pozostałe?

7. HARCERZ JEST KARNY I POSŁUSZNY RODZICOM ORAZ WSZYSTKIM SWOIM PRZEŁOŻONYM

Kogo nazywamy dziś autorytetem? Kto i dlaczego jest dla ciebie autorytetem? Jakie cechy powinien mieć dobry przełożony? Za co cenisz swoich rodziców? Pomyśl o błędach, jakie popełnili twoi przełożeni. Czy sam unikasz ich w pracy z innymi? Czy być posłusznym znaczy to samo, co wypełniać wszystkie polecenia rodziców i przełożonych? Co to znaczy „być karnym”? Czy łatwo jest być zawsze posłusznym? Jakich cech wymaga taka postawa? Czy zgadzasz się z nakazem 7. punktu Prawa Harcerskiego?

8. HARCERZ JEST ZAWSZE POGODNY

Jaki jest człowiek, któremu brak pogody ducha? Jak człowiek pogodny reaguje na problemy? Jaki jest człowiek pogodny w kontaktach z innymi ludźmi? Czy łatwo jest cieszyć się szczęściem innych? Czy mogą być jednocześnie pogodny i zakompleksiony, pozbawiony wiary w siebie? Czy optymizm pomaga, czy przeszkadza w życiu? Czy pogoda ducha może się przerodzić w lekceważący stosunek do innych osób i własnych obowiązków? Czy 8. punkt Prawa Harcerskiego jest równie ważny jak pozostałe?

9. HARCERZ JEST OSZCZĘDNY I OFIARNY

Czy oszczędność powinna się kojarzyć jedynie z pieniędzmi? Czy wędrownik oszczędny w słowach mówi zawsze to, co myśli? Dlaczego bywamy nieoszczędni? Co młody człowiek może ofiarować innym? Czy w przyjaźni potrzebna jest ofiarność? Czy być ofiarnym znaczy być naiwnym? Czy łatwo jest dziś o bezinteresowność? Jakich cech wymaga taka postawa? Czy Prawo Harcerskie powinno wymagać oszczędności i ofiarności?

10. HARCERZ JEST CZYSTY W MYŚLI, MOWIE I UCZYNKACH, NIE PALI TYTONIU I NIE PIJE NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Jak rozumiesz nakaz czystości myśli, mowy i uczynków? Jakie cechy kształtuje w wędrownikach abstynencja? Czy abstynencja jest wartością? Czy nakazy i zakazy 10. punktu Prawa Harcerskiego są dziś szczególnie ważne, czy przeciwnie, nie można ich pogodzić z czasami i kulturą, w której żyjemy? Dlaczego 10. punkt Prawa Harcerskiego wzbudza wiele kontrowersji? Czy wyobrażasz sobie inny zapis 10. Punktu Prawa Harcerskiego (tak by nie zmienić zawartej w nim treści)? Czy kolejność punktów Prawa Harcerskiego ma znaczenie?

SĄD NAD PROBLEMEM LUB POGLĄDEM

Sąd nad problemem jest wędrowniczą formą pracy polegającą na dyskusji nad konkretnym, kontrowersyjnym zdarzeniem. Sąd nad poglądem inspiruje do refleksji na określony temat, ucząc równocześnie kultury dyskusji, przełamując strach przed publicznym wystąpieniem, ucząc rzeczowego argumentowania oraz szacunku dla poglądów innych, wyważania sądów i opinii, współpracy grupowej, empatii, a także umiejętności racjonalnego, analitycznego podejścia do problemu. W dyskusji występują dwie strony – adwokat i oskarżyciel. Ich zadaniem jest zapoznanie się z przebiegiem zdarzenia i innym materiałem dowodowym, przygotowanie linii obrony lub oskarżenia, przedstawienie materiału dowodowego wraz z argumentacją. Podsumowanie należy do autorytetu (np. drużynowego, namiestnika). On zwykle kieruje także przebiegiem spotkania. Zastosowanie tej formy wymaga dużego zaangażowania zarówno ze strony uczestników, jak i organizatora. Im bardziej rozbudowany scenariusz, tym ciekawsze będą zajęcia. Warto zaangażować w działania większą liczbę osób (w charakterze świadków, biegłych sądowych, czyli ekspertów z wybranej dziedziny). Można także role sędziego, obrońcy oraz oskarżyciela przydzielić grupie osób. Inną odmianą tej formy pracy może być dyskusja nad kontrowersyjnym sądem, poglądem, opinią, przy czym warto problem uszczegółowić, by dyskusja nie stała się ogólnikowa. Taka formuła zdecydowanie lepiej sprawdza się w środowiskach wędrowników starszych, dojrzałych, mających duży potencjał i doświadczenie w prowadzeniu debat.

1. PRZYGOTOWANIA I ZASADY

Wybór sytuacji

Problem powinien odwoływać się do potencjalnych doświadczeń i przeżyć wędrowników, powinien być dla nich wyobraźalny i realny, dotyczyć zagadnienia, z którym przynajmniej teoretycznie mają szansę się zetknąć. Przedstawiona sytuacja powinna być kontrowersyjna, aby wędrownicy mieli na jej temat sporne zdania. To wzbudzi zaciekawienie i sprawi, że zaangażują się w przebieg działania.

Przygotowanie materiałów

Materiały muszą być spójne oraz możliwie szczegółowe i wyczerpujące. Dzięki temu dasz wędrownikom możliwość rzetelnej analizy faktów, a także wyeliminujesz ewentualność niedopowiedzenia czy nadinterpretacji. Zarówno obrońca, jak i oskarżyciel powinni dysponować tym samym wyjściowym materiałem dowodowym. Można jednak zróżnicować ich wiedzę na temat problemu, wprowadzając dodatkowe osoby – świadków i biegłych.

Podział ról

Podział ról może odbywać się zarówno w drodze losowania, jak i poprzez przydzielenie ich wskazanym osobom. Losowanie pozwala zmierzyć się wędrownikom z zadaniem myślenia o sprawie niekoniecznie w kategoriach osobistych sądów. Przydzielenie ról wskazanym osobom pozwala na lepsze dopasowanie konkretnych ról do zapatrywań i poglądów uczestników. Każda z uczestniczących osób powinna mieć przygotowany osobny scenariusz dokładnie określający zasób posiadanej przez nią wiedzy o sprawie.

Zapoznanie się z materiałem

W zależności od ilości materiałów i złożoności sprawy określamy czas przygotowań do rozprawy. Trzeba zwrócić uwagę, by wędrownicy mieli nie tylko czas na dokładne zapoznanie się z materiałem i rozmowę ze świadkami, ale także na przemyślenie problemu, przygotowanie strategii obrony, dobranie argumentów. Czas przygotowań nie powinien być jednak dłuższy niż kilka dni w warunkach obozowych i najwyżej dwa tygodnie w warunkach śródrocznych (dłuższy czas demobilizuje zespół). Należy ustalić zasady pracy nad materiałem, np. czy informacje zdobyte podczas rozmów ze świadkami oraz biegłymi przez jedną stronę muszą być przekazane drugiej. Warto przygotować fachową prasę, wyniki badań, kodeksy itp., aby wędrownicy posiadli specjalistyczną wiedzę o problemie. Można zadbać o dynamiczność sytuacji, pojawianie się nowych, nieznanych dotąd dowodów czy świadków itd.

Przeprowadzenie rozprawy

Prowadzący powinien zadbać o poczucie bezpieczeństwa uczestników, szczególnie jeśli w grupie są osoby nieśmiałe lub mające problemy z panowaniem nad emocjami. Trzeba przypomnieć, że rozmawiacie o problemie, a nie odnosicie się do konkretnych osób. Należy szczegółowo ustalić zasady rozprawy: kto udziela głosu, kto zarządza przerwą, czy obowiązują ramy czasowe poszczególnych wypowiedzi, na jakiej zasadzie powoływani są świadkowie i biegli. Rozprawę rozpoczyna zwykle oskarżyciel, który w swojej mowie formułuje zarzuty. Strony kolejno zabierają głos, przesłuchują świadków, oskarżonego, zadają pytania biegłym sądowym. Prowadzący kontroluje zaangażowanie uczestników, a także czas wypowiedzi i całej rozprawy, zarządza przerwą. Należy pamiętać, że trudno utrzymać zainteresowanie na stałym, wysokim poziomie przez dłuższy czas. Rola sędziego prowadzącego to także pilnowanie przestrzegania ustalonych zasad.

Podsumowanie i werdykt

Właściwe podsumowanie jest bardzo ważne. Sędzia podsumowuje dyskusję, uwypuklając najistotniejsze kwestie. Sędzia musi odnieść się przede wszystkim do przytoczonych argumentów, a nie osobistych poglądów i opinii.

Ewaluacja

Każde działanie powinno zostać podsumowane wspólnie z drużyną. Dyskusje zwykle budzą emocje. Przed podsumowaniem warto zrobić krótką przerwę. Uczestnicy rozprawy powinni wypowiedzieć się, jak czuli się w swoich rolach, czy są zadowoleni z siebie, co im przeszkadzało i pomagało, co było dla nich szczególnie trudne. Na zakończenie prowadzący powinien pochwalić uczestników, powiedzieć, co mu się podobało, podziękować im za udział. Warto dopuścić dyskusję po rozprawie, pamiętając, by opinię odnosiły się do konkretnych sytuacji, a nie osób.

SYTUACJE, KTÓRE MOŻNA WYKORZYSTAĆ DO TWORZENIA SCENARIUSZY
SĄDÓW NAD PROBLEMEM

- Podczas egzaminu wstępnego na studia widzisz, że twój najlepszy przyjaciel z liceum ściąga. Wiesz, że jest dobrze przygotowany do egzaminu, jednak nie czuje się pewny swojej wiedzy. Kartka ze ściągą wypada na podłogę między niego a osobę siedzącą obok. Wykładowca pilnujący was posądza o ściąganie właśnie tę osobę i wyprasza ją z sali, uniemożliwiając tym samym udział w egzaminie.
- Jesteś drużynowym drużyny wędrowniczej. Zbliżają się Święta Bożego Narodzenia. Wszyscy w twoim domu angażują się w ich przygotowanie – sprzątają, robią zakupy itd. Ty jeden nie poświęcasz na to czasu, bo zobowiązałeś się przygotować wigilię hufca, do tego dochodzi wigilia drużyny.
- Nie jesteś w stanie wygospodarować większej ilości czasu na pomoc w domu. Podjąłeś się wolontariatu w domu małego dziecka. Dzieci zżyły się z tobą, jednak zaczyna ci brakować czasu na odwiedzanie ich – zbliża się sesja, potem wakacje z dziewczyną i obóz drużyny. Podjąłeś decyzję o rezygnacji z wolontariatu. Nauka i sprawy prywatne nie mogą cierpieć.
- Podczas obozu drużynowy wydaje ci polecenie, z którym się nie zgadzasz. Nie wykonujesz go.
- Twoja przyjaciółka wyjeżdża na weekend ze swoim chłopakiem. Mówi swoim rodzicom, że spędza go z tobą. Wiesz, że jej rodzice nie zgodziliby się na ten wyjazd. Wiesz także, że bardzo jej na nim zależy.
- Nie idziesz na wybory prezydenckie, ponieważ uważasz, że twój głos i tak nic nie Zmieni.
- Twój kolega z drużyny jeździ na gapę środkami komunikacji miejskiej.
- W waszej drużynie często tworzą się pary. Ludzie schodzą się i rozstają. Twój kolega zaczyna podrywać dziewczynę przyjaciela. Twierdzi, że to prawdziwe uczucie.

PROPOZYCJE TEMATÓW DO SĄDU NAD POGLĄDEM

1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.

- Ateista nie może być harcerzem.
- Agnostyk nie może być harcerzem.
- Emigracja z kraju bez założenia powrotu (do pracy, w celu podwyższenia standardu życia) jest postawą niegodną harcerza.
- Rzetelna nauka (praca) jest przejawem patriotyzmu.
- Nie ma sensu brać udziału w wyborach, ponieważ jeden głos i tak nic nie zmienia.
- Obchodzenie świąt państwowych (udział w uroczystościach z tym związanych) nie jest rozwijające dla harcerzy.
- Prawo Harcerskie jest niepotrzebne, ponieważ cały jego sens zawiera się w Przyrzeczeniu Harcerskim.
- Prawo Harcerskie jest przestarzałe i nieadekwatne do dzisiejszych czasów.

2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.

- Chcąc być lubianym, nie można zawsze mówić tego, co się myśli.
- Ważne, by być słownym w sprawach dużych. Drobne potknięcia zdarzają się każdemu.
- Człowiek nie zawsze może być konsekwentny w tym, co robi i co mówi.
- Trzeba być lojalnym przede wszystkim w stosunku do swojej rodziny i przyjaciół.
- Pisanie sobie samemu usprawiedliwień w szkole jest rzeczą zwyczajną.
- Spóźnianie nie jest naganne – każdy czasem się spóźnia.
- Istnieją sytuacje, które usprawiedliwiają kłamstwo.

3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.

- Nie można nieść pomocy bliźnim kosztem własnych potrzeb.
- Służba to styl życia wędrownika.
- Służba nigdy nie jest bezinteresowna.
- Wędrownik powinien podejmować służbę zawsze, gdy dostrzega problem.
- Należy pomagać ludziom nawet wbrew ich woli.
- Nie warto tracić energii na działania, których skutki są jak kropla w morzu (np. zakręcanie wody przy myciu zębów, segregowanie śmieci).
- Ściąganie jest zwykłą szkolną praktyką.

4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.

- Nie można tolerować nietolerancji.
- Emocje usprawiedliwiają sposób odnoszenia się do drugiego człowieka.
- Spóźnianie się jest wyrazem braku szacunku dla drugiego człowieka.
- Tolerancja ma swoje granice.
- Nie wolno tolerować poglądów, których się nie akceptuje.
- Nie wolno tolerować działań, które krzywdzą ciebie indywidualnie.
- Plotkowanie stoi w sprzeczności z braterstwem.
- Chcąc dojść do czegoś w życiu, nie można uniknąć krzywdzenia ludzi.

5. Harcerz postępuje po rycersku.

- Feminizm zwalnia od rycerskiego zachowania w stosunku do kobiet.
- Należy trwać przy własnym zdaniu niezależnie od sytuacji.

- Zwracanie uwagi na niekulturalne zachowanie (np. przeklinanie w miejscach publicznych) jest naruszeniem prywatności.
- Harcerze we współczesnym świecie są śmieszni w swojej szarmanckości.
- Konwenanse społeczne (np. elegancki ubiór w operze) są przeżytkiem i nie ma powodu, by się im podporządkowywać.
- Najważniejsze jest osiągnięcie wyznaczonego celu.

6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.

- W dzisiejszych czasach dbanie o przyrodę to fikcja – człowiek wszystko ujarzmią.
- Życie w zgodzie z naturą nie jest dziś możliwe.
- Dokarmianie bezdomnych zwierząt jest niewłaściwe, ponieważ przenoszą one choroby, które mogą być groźne dla człowieka.
- Segregowanie śmieci czy oszczędzanie wody jest nieefektywne, ponieważ i tak niewiele osób to robi.
- Akcje ekologiczne (protesty, petycje) są fanatyzmem i do niczego nie prowadzą.

7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom oraz wszystkim swoim przełożonym.

- Nie można ślepo wykonywać rozkazów przełożonych.
- W dzisiejszym świecie nie ma jednoznacznych autorytetów.
- Po ukończeniu 18. roku życia popełnia się błędy na własny rachunek. Rodzice nie mają prawa ingerować w nasze decyzje.
- Karność kształtuje ludzi nieumiejących samodzielnie myśleć, dokonywać wyborów i ponosić ich konsekwencji.
- Nie można żyć zawsze w zgodzie z przepisami (nie uniknie się przechodzenia na czerwonym świetle, przekraczania prędkości, łamanie regulaminu na obozie itp.).

– Karność i zasadniczość wędrowników może kreować negatywny wizerunek harcerstwa wśród rówieśników.

– W pewnym wieku bunt wobec rodziców jest naturalny. Nie można walczyć z naturą.

8. Harcerz jest zawsze pogodny.

– Nie można być zawsze pogodnym.

– Nie można skrywać swoich prawdziwych uczuć i emocji.

– Nieuzasadniony optymizm może przeszkadzać w życiu.

– Optymizm może odstraszać ludzi.

– Optymistą czy pesymistą człowiek się rodzi, nie można wymagać, by tak głęboko zmieniał siebie.

9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.

– Ofiarność może stać na przeszkodzie realizacji indywidualnych celów i marzeń.

– Być ofiarnym znaczy być naiwnym.

– Ofiarność powinno się przejawiać w sytuacjach, w których widać długofalowy efekt. Ofiarowanie proszącemu złotówki na bułkę w niczym nie zmieni świata i życia tej osoby.

– Każdy mały dar zmienia świat na lepsze.

– Jeśli człowiek samodzielnie zdobywa środki finansowe, to samodzielnie może nimi rozporządzać – nie można wymagać od niego oszczędności.

10. Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach, nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.

– Nikt nie jest w stanie być czystym w myśli, mowie i uczynkach.

– Abstynencja jest przeżytkiem historycznym.

- Abstynencja jest wartością samą w sobie.
- Młode lata są po to, by człowiek spróbował życia.
- Na obozach wędrowniczych pary powinny mieć możliwość spania we wspólnym namiocie.

III OZD-m.suchan,m.lipska,l.kapica,t.jachimek

SŁUŻBA I WYCZYN – 10 DNI, KTÓRE ZMIENIŁY NAS

Służba i wyczyn to dwa filary wędrownictwa. Należy je realizować, pamiętając o równowadze w działaniach. Przed wami 10 dni służby i wyczyn jednocześnie. W ciągu 10 dni możecie przypomnieć sobie wartości, które zawiera Prawo Harcerskie. Jednak aby było ciekawiej, nie realizujcie codziennie innej służby, ale każdego dnia podejmijcie, oprócz już realizowanych, nowy rodzaj służby – tak, by dziesiątego dnia realizować wszystko na raz (gdy nie uda wam się któregoś dnia zrealizować wszystkiego, możecie powtórzyć ten dzień, może nawet zacząć działania od nowa – zależy od tego, jakie reguły przyjmiecie). Zadań będzie z dnia na dzień coraz więcej, a was w drużynie ciągle tyle samo, będzie to więc także nauka podziału obowiązków i czasu.

Poniżej konkretne pomysły na służbę odpowiadające punktom Prawa Harcerskiego. Możecie oczywiście wymyślić coś innego. Najważniejsze to pamiętać, że wędrownicza służba nie może być jednorazowym działaniem, więc jeżeli np. znajdziecie osoby potrzebujące waszej pomocy, kontynuujcie tę służbę, bo tylko wtedy starania będą coś warte.

POMYSŁY**1. HARCERZ SUMIENNIE SPEŁNIA OBOWIĄZKI WYNIKAJĄCE Z PRAWA HARCERSKIEGO**

- Służenie do mszy świętej.
- Uporządkowanie miejsc pamięci narodowej.
- Przygotowanie koncertu pieśni patriotycznych.
- Pomoc starszym w dotarciu do kościoła.
- Promocja obchodów święta narodowego.

2. NA SŁOWIE HARCERZA POLEGAJ JAK NA ZAWISZY

- Przygotowanie gazetki promującej wartości Prawa Harcerskiego.

- Orowadzanie po mieście wycieczek, np. dzieci z domu dziecka.

3. HARCERZ JEST POŻYTECZNY I NIESIE POMOC BLIŹNIM

- Pomoc w czasie półkolonii.
- Pomoc osobie starszej w robieniu zakupów.
- Pomoc w działaniach innej organizacji – stowarzyszeń, rady osiedla itp.

4. HARCERZ W KAŻDYM WIDZI BLIŹNIEGO, A ZA BRATA UWAŻA KAŻDEGO INNEGO HARCERZA

- Przygotowanie zajęć dla zuchów.
- Pomoc w przygotowaniach obozowych dla innych drużyn w szczepie.

5. HARCERZ POSTĘPUJE PO RYCERSKU

- Niespóźnianie się.
- Zajęcia dla młodszych promujące pomoc innym.

6. HARCERZ MIŁUJE PRZYRODĘ I STARA SIĘ JĄ POZNAĆ

- Zrobienie porządków na osiedlu.
- Posadzenie drzew wokół szkoły.
- Posprzątanie lasu.
- Postawienie koszy na śmieci w lesie lub w parku.

7. HARCERZ JEST KARNY I POSŁUSZNY RODZICOM I WSZYSTKIM SWOIM PRZEŁOŻONYM

- Przejęcie istotnych obowiązków domowych.
- Opieka nad młodszym rodzeństwem.
- Pomoc osobom starszym.

8. HARCERZ JEST ZAWSZE POGODNY

- Odwiedziny u dzieci w szpitalu – czytanie bajek, nauka piosenek.
- Zajęcia dla dzieci z domu dziecka – nauka piosenek, płaśów, zabawy.

9. HARCERZ JEST OSZCZĘDNY I OFIARNY

- Oszczędzanie wody.
- Zbiórka makulatury.
- Zajęcia dotyczące recyklingu.

10. HARCERZ JEST CZYSTY W MYŚLI, MOWIE I UCZYNKACH, NIE PALI TYTONIU I NIE PIJE NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

- Pilnowanie siebie i kolegów, by przestrzegali poprawnej polszczyzny.
- Pomoc w bibliotece rejonowej – zorganizowanie czytania bajek dla dzieci.